

**Protokół nr 3/2014 z posiedzenia
Regionalnej Sieci Tematycznej Województwa Lubelskiego
w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki
w dniu 6 maja 2014 r.**

Dwudzieste pierwsze posiedzenie Regionalnej Sieci Tematycznej Województwa Lubelskiego (RST WL) w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki odbyło się w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie przy ul. Czechowskiej 19.

W posiedzeniu udział wzięło: 9 członków oraz 10 stałych zastępców członków RST. Do głosowania uprawnionych było 17 osób (na 34 którym takie prawo przysługuje). Lista członków, stałych zastępców członków i obserwatorów Sieci Tematycznej stanowi **Załącznik nr 1** do protokołu, lista gości – **Załącznik nr 2**.

Ad. 1. Otwarcie posiedzenia.

Z powodu nieobecności Przewodniczącego posiedzenie otworzył i prowadził **Pan Mirosław Fatyga – Wiceprzewodniczący Regionalnej Sieci Tematycznej Województwa Lubelskiego** (RST WL) w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Wicedyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie, Przedstawiciel Instytucji Pośredniczącej II stopnia.

Ad. 2. Przyjęcie porządku obrad.

Dziękując za przybycie **Wiceprzewodniczący** zapytał zebranych, czy zgłaszają uwagi do porządku obrad przesłanego wraz z zaproszeniem (Zaproszenie – **Załącznik Nr 3**). Uwag nie zgłoszono – porządek został przyjęty w zaproponowanej formie.

Przyjęty porządek obrad:

1. Otwarcie i prowadzenie posiedzenia – Pan Mirosław Fatyga - Wiceprzewodniczący Regionalnej Sieci Tematycznej Województwa Lubelskiego.
2. Przyjęcie porządku obrad.
3. Walidacja produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego pt.: **Art Aktywator**, realizowanego przez Fundację Aktywności Obywatelskiej w temacie: *Poszukiwanie nowych, skutecznych metod aktywizacji zawodowej i społecznej grup docelowych wymagających szczególnego wsparcia* w ramach Priorytetu VI PO KL:
 - a) Prezentacja produktu finalnego projektu - przedstawiciele Beneficjenta;
 - b) Prezentacja opinii eksperta nt. produktu finalnego projektu – Pan Andrzej Burnat ;
 - c) Podjęcie uchwały w sprawie walidacji produktu finalnego projektu.

4. Walidacja produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego pt.: **Lubelskie Ramy Kwalifikacji Zawodowych – model efektywnej współpracy szkół zawodowych z pracodawcami**, realizowanego przez Fundację Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie w temacie: *Modernizacja oferty kształcenia zawodowego w powiązaniu z potrzebami lokalnego/regionalnego rynku pracy* w ramach Priorytetu IX PO KL:

- a) Prezentacja produktu finalnego projektu - przedstawiciele Beneficjenta;
- b) Prezentacja opinii eksperta nt. produktu finalnego projektu – Pan Andrzej Burnat;
- c) Podjęcie uchwały w sprawie walidacji produktu finalnego projektu.

5. Walidacja produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego pt.: **Im wcześniej tym skuteczniej - innowacyjna metoda programowego wdrożenia uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych w zagadnienia ekonomii społecznej**, realizowanego przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” w temacie: *Nowe obszary działalności i formy aktywizowania osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób w trakcie ostatniego roku nauki, w ekonomii społecznej lub przedsiębiorczości* w ramach Priorytetu VII PO KL:

- a) Prezentacja produktu finalnego projektu - przedstawiciele Beneficjenta;
- b) Prezentacja opinii eksperta nt. produktu finalnego projektu – Pani Barbara Matysik;
- c) Podjęcie uchwały w sprawie walidacji produktu finalnego projektu.

6. Sprawy różne. Wolne wnioski.

7. Zakończenie posiedzenia.

Ad. 3. Walidacja produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego pt.: **Art Aktywator**, realizowanego przez Fundację Aktywności Obywatelskiej w temacie: *Poszukiwanie nowych, skutecznych metod aktywizacji zawodowej i społecznej grup docelowych wymagających szczególnego wsparcia* w ramach Priorytetu VI PO KL.

Opis produktu finalnego wraz z załącznikami na płycie CD stanowią **Załącznik Nr 4** do protokołu.

Ad. 3.a. Prezentacja produktu finalnego projektu.

Prowadzący obrady **Mirosław Fatyga** poprosił przedstawicieli Beneficjenta o zaprezentowanie produktu finalnego projektu pt.: *Art - Aktywator*.

Ze strony Fundacji Aktywności Obywatelskiej głos zabrała jej Prezes - Pani Monika Dominik. Wydruk prezentacji – **Załącznik Nr 5**.

Pani Monika Dominik przypomniała, że projekt *Art - Aktywator* jest realizowany w temacie *innowacyjnym*: „*Poszukiwanie nowych, skutecznych metod aktywizacji zawodowej i społecznej grup docelowych wymagających szczególnego wsparcia*” przez Fundacja Aktywności Obywatelskiej jako lidera, Fundację Likejon – Partnera 1 oraz Eurperspektywę Beata Romejko – Partnera 2.

Problemy, na które odpowiada Model ART-AKTYWATOR:

- Nieadekwatność i niska skuteczność metod aktywizacji zawodowej osób z wyższym wykształceniem po kierunkach związanych z kulturą i sztuką;
- Brak dialogu i współpracy pomiędzy osobami pozostającymi bez pracy po kierunkach związanych z kulturą i sztuką a przedsiębiorcami i instytucjami kultury w regionie;

- Brak spójnego systemu wsparcia instytucjonalnego umożliwiającego wejście na rynek pracy osobom o kierunkach artystycznych i związanych z kulturą.

Model Art-Aktywator to narzędzie, które pomoże publicznym i niepublicznym instytucjom rynku pracy skutecznie wspierać osoby po kierunkach związanych z kulturą i sztuką pozostającym bez zatrudnienia.

Na produkt finalny składają się 4 produkty pośrednie:

1. Podręcznik dla instytucji rynku pracy „Artysta to także zawód! Podręcznik aktywizacji społeczno-zawodowej osób związanych z kulturą i sztuką”;
2. Platforma internetowa www.art-aktywator.pl;
3. Instrukcja do platformy internetowej;
4. Materiały do prowadzenia specjalistycznych 4-modułowych szkoleń.

Produkt pośredni 1 – podręcznik przeznaczony jest dla przedstawicieli publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy. Został w nim opisany model wsparcia dla osób bezrobotnych po kierunkach związanych z kulturą i sztuką. W poszczególnych rozdziałach chronologicznie scharakteryzowano poszczególne etapy wsparcia.

Produkt pośredni 2 - platforma internetowa www.art-aktywator.pl to innowacyjne narzędzie internetowe, którego celem jest promocja osób po kierunkach związanych z kulturą i sztuką oraz wsparcie ich w celu wejścia na rynek pracy w ramach przemysłów kreatywnych.

Narzędzie adresowane jest zarówno do osób po kierunkach artystycznych i związanych z kulturą, jak i instytucji rynku pracy, instytucji kultury, przedsiębiorców.

Produkt pośredni 3 - instrukcja do platformy internetowej to narzędzie, którego celem jest pomoc użytkownikom w korzystaniu z platformy internetowej.

- objaśnia m.in.: proces rejestracji nowego konta na portalu www.art-aktywator.pl, logowanie, edycję danych profilowych, dodawanie referencji, dodawanie pracy w portfolio, komentowanie prac, dodawanie plików do prac, przeszukiwanie bazy użytkowników, przeglądanie mapy instytucji,teczka, wizytówki, forum, ogłoszenia.

Produkt pośredni 4 – specjalnie dedykowane grupie odbiorców materiały do prowadzenia specjalistycznych 4 - modułowych szkoleń:

- Jak zarządzać sobą i współpracownikami w ramach przemysłów kreatywnych? Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja pracy”,
- „Jak wypromować wytwory kultury? Marketing, promocja, reklama i PR”,
- „Jak sprzedawać wytwory kultury? Techniki sprzedaży, rynki zbytu, pozyskiwanie zleceń”,
- ”Jak chronić własność intelektualną? Prawo autorskie, prawo własności przemysłowej”.

Dedykowane grupie odbiorców materiały do prowadzenia specjalistycznych 4-modułowych szkoleń zawierają:

- skrypty dla uczestników i trenerów,
- prezentacje Power Point do wykorzystania na zajęciach stacjonarnych oraz w e-learningu,
- wytyczne dla trenerów,
- scenariusze zajęć,
- materiały ćwiczeniowe,
- testy wiedzy na zakończenie zajęć poszczególnych modułów.

Szkolenia mogą być realizowane w formie:

- stacjonarnej,
- e-learningowej za pomocą platformy www.art-aktywator.pl (materiały + testy wiedzy).

Na każde z czterech szkoleń stacjonarnych przewidziano 12 godzin lekcyjnych. Ogółem liczba godzin szkoleniowych potrzebnych do nabycia wiedzy i rozwoju umiejętności wynosi 48.

Całość ścieżki wsparcia wynosi 79 godzin, które uwzględniają wszystkie etapy wsparcia.

- Skutki problemów: stosunkowo wysoki poziom bezrobocia wśród absolwentów kierunków studiów artystycznych i związanych z kulturą oraz związane z tym ryzyko trwałego ich wykluczenia;
- niewykorzystany potencjał dużej grupy absolwentów kierunków studiów artystycznych i związanych z kulturą, który jest szczególnie ważny w kontekście strategicznych kierunków rozwoju regionu (kultura, sektory kreatywne).

Adresaci Produktu Finalnego:

- Użytkownicy w wymiarze docelowym – publiczne i niepubliczne instytucje rynku pracy: publiczne służby zatrudnienia, biura karier, NGO, itp. np. instytucje szkoleniowe.
- Odbiorcy w wymiarze docelowym – bezrobotni absolwenci kierunków związanych z kulturą i sztuką.

Specyfika grupy docelowej na rynku pracy:

- są indywidualistami,
- charakteryzują się kreatywnością, wrażliwością, bogatą wyobraźnią, „artystyczną duszą”, otwartością,
- osoby wysoce emocjonalne,
- niezależne,
- trudniej jest się im odnaleźć na rynku pracy niż pozostałym absolwentom,
- dla artystów niezbędne jest specjalne wsparcie „dedykowane” dla tej grupy, specjalny rodzaj pomocy, gdyż standardowe metody aktywizacji zawodowej i społecznej oferowane przez instytucje rynku pracy nie sprawdzają się w ich przypadku.

Innowacyjność Modelu Art - Aktywator występuje w wymiarze: grupy docelowej (nie ma dla niej dedykowanych narzędzi wsparcia, problemu oraz formy wsparcia – kompleksowość wsparcia i narzędzi).

Testowanie odbyło się w okresie od maja do października 2013 r. Użytkownicy na etapie testowania – Biuro Karier UMCS.

Odbiorcami na etapie testowania – grupa 20 osób (16 kobiet i 4 mężczyzn) bezrobotnych absolwentów kierunków związanych z kulturą i sztuką pozostających bez pracy co najmniej 12 miesięcy z terenu województwa lubelskiego.

Wyniki testowania zostały potwierdzone badaniami i przedstawione w raporcie z ewaluacji zewnętrznej oraz raporcie z testowania. Testowanie innowacji dowiodło, że cele projektu zostały osiągnięte i opracowana metodologia w istocie przyczynia się do wzrostu adaptacyjności i aktywności zawodowej i społecznej grupy docelowej. Jednocześnie wyniki te świadczą o skuteczności i dużych korzyściach form wsparcia proponowanych w ramach metodologii, a tym samym o wysokiej skuteczności produktu finalnego. Na etapie analizy zostały dopracowane pewne elementy produktu, na które wskazali uczestnicy. W odniesieniu do portalu uczestnicy zwrócili uwagę, że powinna zostać zwiększona ilość miejsca na wpisywanie danych uczestników i to zostało zrobione. Powinny być umieszczone wskazówki przy logowaniu się i zakładaniu własnego portfolio, co również zostało zrobione. Podjęto się również przemodelowania ścieżki wsparcia i pojawiła się dodatkowo *Kawiarenka internetowa* na której brak wskazali uczestnicy. Wprowadzone zostały, wynikające z potrzeb uczestników, dodatkowe ćwiczenia, warsztaty i zajęcia praktyczne.

Skuteczność Modelu – korzyści dla grup docelowych:

- Wzbogacenie oferty szkoleniowej instytucji rynku pracy o nowe metody i narzędzia „dedykowane” konkretnej kategorii bezrobotnych;

- Nabycie aktualnej i specjalistycznej wiedzy w zakresie praw autorskich oraz wiedzy i umiejętności w zakresie technik sprzedaży wytworów kultury, marketingu i promocji oraz zarządzania zasobami ludzkimi;
- Przećwiczenie funkcjonowania w ramach „grup kreatywnych” łączących artystów z animatorami/menedżerami kultury; Nawiązanie kontaktów z przedstawicielami przedsiębiorców i placówkami kultury;
- Uzyskanie prostego dostępu do informacji o potencjalnych pracodawcach i podmiotach kooperacji dzięki funkcjom platformy internetowej;
- Możliwość bezpłatnej promocji własnych wytworów, zdolności i umiejętności w sieci internetowej za pomocą platformy internetowej;
- Wzrost aktywności zawodowej i społecznej osób bezrobotnych po kierunkach związanych z kulturą i sztuką.

Według zapewnień Pani Prezes produkt finalny, złożony z czterech elementów oraz 7-etapową ścieżkę wsparcia można stosować całościowo, co jest rekomendowane lub zastosować wybrane elementy – stąd użytkownikami części modelu - portalu www.art-aktywator.pl mogą być też instytucje kultury lub przedstawiciele biznesu, przedsiębiorcy, którzy mogą wykorzystywać portal jako platformę kontaktu pomiędzy absolwentami kierunków artystycznych i związanych z kulturą a potencjalnymi klientami ich usług/ prac/ produktów. Platforma komunikacji będzie w takim wypadku służyła również, jako narzędzie do pobudzenia popytu na wytwory branż kreatywnych, także w skali ponadregionalnej. Wdrożenie modelu Art-Aktywator nie wymaga znaczących kosztów finansowych, zmian organizacyjnych ani legislacyjnych, nie jest też wymagana inwestycja w infrastrukturę techniczną.

Produkt można stosować w 3 wariantach kosztowych: Wariant 1. bezkosztowy – odbiorcy korzystają ze szkoleń e-learningowych (np. instytucja rynku pracy publiczna, bądź niepubliczna realizuje szkolenia przy pomocy swoich pracowników, zatrudnionych u siebie. Wariant 2. Cała ścieżka wsparcia na jedną osobę wynosi 33,75 zł – kiedy korzysta się ze szkoleń e-learningowych, ale jednocześnie przeprowadza się warsztaty stacjonarnie poprzez własnych pracowników. Wariant 3 – najdroższy, gdzie całość ścieżki wsparcia jest realizowana poprzez szkolenia stacjonarne. Koszt wynosi wtedy 273,75 zł/osobę, przy grupie 20 osobowej. Są to koszty znacznie niższe od szkoleń proponowanych z EFS. Przy korzystaniu z tej ścieżki wsparcia otrzymuje się darmowe materiały – ze strony internetowej, albo z dystrybucji na etapie upowszechniania. Wystarczy dobra wola i zaangażowanie na rzecz grup, dla których nie istnieje żadne inne wsparcie w trudnej sytuacji na rynku pracy, aby im pomóc.

Ścieżka wsparcia w modelu Art-Aktywator dla osób bezrobotnych została przedstawiona w **Załączniku Nr 6**.

Ad. 3.b. Prezentacja opinii eksperta nt. produktu finalnego projektu.

Dziękując za wystąpienie przedstawiciela Beneficjenta **Wiceprzewodniczący RST** poprosił Pana Andrzeja Burnata o prezentację opinii nt. produktu finalnego.

Pan Andrzej Burnat zwrócił uwagę, że główną kwestią problematyczną w jego opinii, jest kwestia pokazania efektów tego projektu zarówno w wymiarze testowania, jak i upowszechniania. Ekspert odniósł się do wypowiedzi Pani Dominik i stwierdził, że do kilku podnoszonych przez niego uwag, zdążyła się już odnieść. Zaznaczył jednak, że jego opinia jest wynikiem tego czego dowiedział się czytając przedłożone dokumenty – raport z ewaluacji, raport z testowania oraz produkty pośrednie. Dodał, że jeżeli w trakcie prezentacji przedstawiciele beneficjenta mówią o efektach, które zostały osiągnięte,

to ekspert tych informacji w samym dokumencie nie znalazł. Być może wynika to z potrzeby doprecyzowania dokumentów, które zostały przedłożone do analizy.

W dalszej części swojego wystąpienia Pan Burnat szczegółowo odniósł się do kolejnych punktów arkusza oceny produktu finalnego (Arkusz oceny – **Załącznik Nr 7**).

Zdaniem Eksperta należy jednoznacznie stwierdzić, że skuteczność produktu może być oceniana wyłącznie przez efekty, jakie dzięki projektowi zostały osiągnięte. W opinii eksperta opis zawarty w raporcie z testowania skupia się wyłącznie na przedstawieniu, jak wyglądały poszczególne etapy testowania i jak przebiegały jego poszczególne części. Brak natomiast informacji o efektach testowania, czyli czy udział w projekcie przyczynił się do zmiany sytuacji zawodowej osób biorących w nim udział. Dlatego w opinii Eksperta ocena skuteczności produktu jest niska - nie jest bowiem poparta żadnymi miarodajnymi efektami, a część opinii respondentów na temat metodologii produktu obarczona jest poważnym błędem.

W opinii Eksperta proponowany produkt powinien być skierowany przede wszystkim do niepublicznych instytucji rynku pracy oraz do akademickich biur kariery. Kierowanie produktu w proponowanym kształcie do PUP może nie przynieść pożądanego efektu. Podmioty te działają w określonych ramach ustawowych i mają niewielką skłonność i możliwości do realizacji działań wykraczających poza te ramy. Strategia upowszechniania w proponowanym kształcie jest w opinii Eksperta niewłaściwie zaplanowana. Działania upowszechniające powinny koncentrować się na rozpowszechnieniu informacji o portalu, przebudowaniu go zgodnie z sugestiami uczestników testowania i stworzeniu z portalu miejsca rozpoznawalnego i chętnie odwiedzanego przez twórców jak i potencjalnych klientów i zleceniodawców. Ograniczona powinna zostać dystrybucja podręcznika, a działania upowszechniające powinny się skoncentrować na zainteresowaniu produktem Akademickich Biur Karier i niektórych niepublicznych instytucji rynku pracy oraz osób funkcjonujących w środowisku artystycznym.

Sukcesem projektu byłoby stworzenie faktycznych grup kreatywnych, które „opiekowałyby się” osobami, po kierunkach artystycznych i pomagałyby funkcjonować im na rynku.

Model w opinii eksperta powinien wyglądać w sposób następujący:

Akademickie Biuro Kariery ma wdrożoną ścieżkę rekrutowania osób po kierunku artystycznym, którym oferuje szkolenia według programu zaproponowanego w projekcie lub zbliżonego, a następnie kontaktuje absolwenta z określoną grupą kreatywną (menedżerem), który pomaga w funkcjonowaniu na rynku - menedżer zajmuje się umieszczeniem oferty w sieci – na portalu i promowaniem tej oferty oraz nawiązywaniem kontaktów z potencjalnymi klientami. PUP może funkcjonować jako podmiot współpracujący z biurem kariery i z grupą kreatywną w zakresie skierowania osoby, która trafia do rejestru bezrobotnych do ww. podmiotów.

Zdaniem Eksperta portal wymaga gruntownego przebudowania i wypromowania. W obecnym kształcie jest on nieefektywny. Część portalu nie funkcjonuje – np. forum i ogłoszenia. Zbędna jest zakładka dotycząca instytucji rynku pracy – brak uzasadnienia po co miałyby umieszczać tam swoje portfolio.

Ogólna ocena – rekomendacja stwierdza, że należy uznać produkt finalny za niezwalidowany.

W odpowiedzi na przedstawioną opinię **Prezes FAO Pani Monika Dominik** – odniosła się do najważniejszych i najbardziej kluczowych uwag. Stwierdziła, że Beneficjentowi nie chodzi o to, aby w ramach upowszechniania drukować podręczniki, które będą następnie odkładane na półki – podręczniki są więc tylko jednym z elementów upowszechniania i stanowią zaledwie 5% działań przewidzianych na upowszechnianie. Na stronie 22 opisu produktu przedstawiono szereg metod upowszechniania i włączania. Są tu wymienione spotkania, seminaria tematyczne, warsztaty lobbingsowe, dyskusyjne. Zgodziła się z uwagą eksperta, że na razie na portalu jest niewiele informacji, ale metodologia upowszechniania wynika

z zatwierdzonej strategii wdrażania. Wynika z niej, że proces upowszechniania i włączania został zaplanowany na ostatnie 3 miesiące realizacji projektu, które właśnie się rozpoczęły. Odnośnie efektywności i tego co się dalej dzieje z odbiorcami, którzy brali udział w *okrągłych stołach* i całej ścieżce wsparcia, Pani Prezes stwierdziła, że takie informacje nie zostały zamieszczone ani w raporcie z ewaluacji, ani w raporcie z testowania z dwóch powodów. Po pierwsze nie było sensu powielać wyników badań w dwóch dokumentach. Założeniem raportu z testowania było opisanie procesu testowania z rekomendacjami po to, żeby po procesie testowania na etapie analizy paneliści, którzy poprawiają produkt finalny, na podstawie rekomendacji mogli opracować ostateczną wersję produktu finalnego. Po drugie raport z testowania był okresowy i zakończył się w październiku 2013 r. i realizacja tego etapu nie obejmowała informacji, co się dalej dzieje z uczestnikami. Beneficjent przeprowadził jednak w projekcie ewaluację wewnętrzną w marcu/kwietniu 2014 r. kontaktując się z 20 osobową grupą poddaną testowaniu i okazało się, że 12 osób było na ten moment aktywnych zawodowo, kolejne podejmowały różne formy zatrudnienia czasowego a do jednej nie udało się dodzwonić. Według Pani Dominik należy pamiętać, że zgodnie z wymogami dokumentacji konkursowej do projektu zwerbowane zostały osoby, które po ukończeniu studiów nie mogły mieć ani jednej umowy cywilno – prawnej. Tym czasem już po kilku miesiącach pojawiły się takie efekty. Należy wspomnieć również o efektach *okrągłych stołów*, które polegały na tym, że wszystkie osoby podlegające testowaniu zostały zaproszone na odbywające się w czerwcu Roztoczańskie Forum Gospodarcze w Tomaszowie Lubelskim. Wszyscy przedstawiciele testowanej grupy zostali zaproszeni do przedstawienia swoich portfolio. Dom Kultury w Biłgoraju na stałe zaproponował otwieranie galerii dla artystów. Chatka Żaka, w której odbywały się *okrągłe stoły* zaproponowała artystom przedstawienie ich prac – malarstwa, grafiki. Jedna z restauracji wskazała miejsce w lokalu, gdzie można prace wystawiać oraz usłyszeć utwory (w przypadku muzyków). To są wymierne korzyści i efekty realizacji etapu testowania. W kwestii Akademickich Biur Karier Pani Dominik zgodziła się, że powinno się do nich kierować zarówno narzędzia, jak i upowszechnianie. Stwierdziła, iż w opisie produktu finalnego podkreślano, że efekty są kierowane do Akademickich Biur Karier, nawet testowanie odbyło się w Akademickim Biurze Karier UMCS. Pani Prezes stwierdziła, że w karcie oceny pojawiło się wiele zarzutów w odniesieniu do celów i pytań w badaniach ewaluacyjnych, na które odpowie ekspert w zakresie ewaluacji. W uzupełnieniu wypowiedzi Pani Dominik głos zabrał Pan Dariusz Wadowski – dr socjologii, ekspert w zakresie ewaluacji.

Pan Dariusz Wadowski – wyjaśnił, że większość elementów poszczególnych produktów, np. portalu powstało w wyniku przeprowadzonych wcześniej badań i głębokiej diagnozy. Między innymi zakładka dotycząca rynku pracy powstała w oparciu o badania fokusowe osób, które pozostają bez zatrudnienia i są po kierunkach związanych z kulturą. Stwierdził, że trudno powiedzieć, jaki będzie stopień wykorzystania tej zakładki. Jednak nie można z góry założyć, że nikt nie będzie z niego korzystać. Pan Wadowski po części zgodził się z zarzutem, co do techniki zadawania pytań, jednak nie potwierdził, że osoby bezrobotne, którym udzielono wsparcia z Urzędu Pracy nie są świadome, czy metody wsparcia są im przydatne, czy nieprzydatne. Ewaluację w takim kształcie zaplanowała instytucja zewnętrzna niezwiązana bezpośrednio z Beneficjentem. Na zakończenie wypowiedzi Pan Wadowski zapytał eksperta o bariery ustawowe, które uniemożliwiają stosowanie produktów przez PUP.

Pan Andrzej Burnat wyjaśnił, że takich barier nie ma, a on na takie bariery w swojej ocenie się nie powoływał. Chciał jedynie podkreślić, że nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy zmienia sposób patrzenia na osoby bezrobotne, zmienia sytuację

pośredników pracy, sposób ich funkcjonowania i dodaje elastyczność działania i współpracy. Dodatkowo zmieni się segmentacja bezrobotnych na rynku pracy na 3 grupy.

Członek RST Pani Grażyna Gwiazda – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Lublinie dodała, że zmieniony projekt uchwały umożliwi specjalizację. Podejście branżowe, specjalistyczne to jest element, na który oczekują poszukujący pracy, którzy chcą wiedzieć, co zrobić, aby znaleźć się na rynku pracy. Ten projekt pokazuje wiele narzędzi pod kątem prowadzenia działalności gospodarczej, które pozwolą wypromować swoje produkty i je sprzedać. Projekt w wielu aspektach uzupełnia pracę PUP, a urzędy są otwarte na takie działania i chętnie podejmują współpracę. To jest kierunek pracy urzędów w przyszłości.

Swoimi spostrzeżeniami nt. dyskusji i przedstawionych produktów podzielił się również **Pan Rafał Sobiech – Z-ca Dyrektora Departamentu EFS**, który stwierdził, że dyskusja jest bardzo cenna i ważna również dla wszystkich osób, które stoją przed momentem walidacji produktów. Przypomniał, że założenia przyjęte w strategii wdrażania nie są jedynym argumentem w dyskusji nad produktem finalnym. Strategia to są założenia, które trzeba zweryfikować i sprawdzić, jakie będą ich efekty. Poza tym w diagnozie Beneficjent w 5 punktach wskazał problemy, na które odpowiada innowacja a na pierwszym miejscu wymieniono „niskie efekty aktywizacji tej grupy”. Dlatego RST oczekuje od Beneficjenta informacji, jakie są efekty aktywizacji w grupie, z którą były prowadzone zajęcia aktywizacyjne. Dlatego dla członków RTS raport ewaluacyjny jest informacją, która ma odpowiedzieć na pytanie o skuteczność produktu.

Pan Dyrektor stwierdził, że co prawda Pani Prezes uzupełniła w swojej wypowiedzi brakujące informacje, ale takie informacje powinny się jednak znajdować w raportach ewaluacyjnych.

Ad vocem **Pani Monika Dominik** zauważyła, że ostatni etap ewaluacji został zaplanowany na miesiące maj – czerwiec. Efekty projektu, które zostały przedstawione w uzupełnieniu nie są formalnie udokumentowane, a będą zbierane właśnie w tym czasie. Ponieważ ewaluacja jest etapowa, to informacja o efektach znajdzie się w raporcie końcowym. Efekty często nie są widoczne nawet miesiąc po zakończeniu szkolenia i trzeba odczekać 2-6 miesięcy, aby je dostrzec. Końcowy raport będzie dostępny na stronie Beneficjenta pod koniec lipca 2014 r.

Dziękując za dotychczasową dyskusję, **Wiceprzewodniczący Mirosław Fatyga** zachęcił do zadawania Beneficjentowi pytań dotyczących produktu finalnego.

Jedno z pytań dotyczyło trwałości platformy internetowej, na której umieszczone będą produkty finalne projektu.

W odpowiedzi **Pani Monika Dominik** wyjaśniła, że za platformę internetową jest odpowiedzialny Partner Projektu - Fundacja Likejon. Początkowo deklarowano w strategii, że zostanie ona utrzymana 12 miesięcy po zakończeniu realizacji projektu, ale w rzeczywistości okres ten ulegnie wydłużeniu. Będzie to zależeć między innymi od upowszechniania i od tego, czy będą zainteresowani uczestnicy, odbiorcy.

Wobec wyczerpania głosów w dyskusji Wiceprzewodniczący RST zaproponował przejście do głosowania.

Ad. 3. c. Podjęcie uchwały w sprawie walidacji produktu finalnego projektu.

Druk projektu uchwały w sprawie wydania oceny walidacyjnej produktu finalnego projektu innowacyjnego pt.: *Art - Aktywator* realizowanego przez Fundację Aktywności Obywatelskiej wraz z uzasadnieniem stanowi **Załącznik Nr 8** do protokołu.

Wobec stwierdzenia wymaganego kworum zaproponował, aby zgłosiły się 3 osoby do Komisji Skrutacyjnej. W odpowiedzi na apel do komisji wybrani zostali: **Pani Marta**

Jankowska - Przewodniczący, Pan Marcin Giza i Pan Mirosław Górczyński – Członkowie. Po krótkiej przerwie Wiceprzewodniczący poprosił Komisję o podjęcie czynności związanych z przeprowadzeniem głosowania.

Po zakończeniu pracy **Przewodnicząca Komisji Skrutacyjnej – Pani Marta Jankowska** odczytała protokół z głosowania. W głosowaniu udział wzięło 15 członków RST (przedstawiciel Beneficjenta realizującego projekt oraz jeden członek RST nie podpisali deklaracji bezstronności i nie brali udziału w głosowaniu). Za opinią pozytywną oddano 12 głosów, 3 osoby głosowały za opinią negatywną, nie stwierdzono głosów wstrzymujących się, ani głosów nieważnych.

Dziękując za głosowanie **Wiceprzewodniczący** stwierdził, że RST podjęła pozytywną uchwałę o walidacji produktów.

Protokół z głosowania, deklaracje bezstronności oraz karty do głosowania stanowią załącznik do protokołu.

Uchwała o nr 3/2014 w sprawie wydania oceny walidacyjnej produktu finalnego projektu innowacyjnego pt.: *Art - Aktywator* realizowanego przez Fundację Aktywności Obywatelskiej wraz z uzasadnieniem stanowi **Załącznik Nr 9** do protokołu.

Ad. 4. Walidacja produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego pt.: *Lubelskie Ramy Kwalifikacji Zawodowych - model efektywnej współpracy szkół zawodowych z pracodawcami*, realizowanego przez Fundację Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie w temacie: *Modernizacja oferty kształcenia zawodowego w powiązaniu z potrzebami lokalnego/regionalnego rynku pracy w ramach Priorytetu IX PO KL.*

Opis produktu finalnego wraz z załącznikami na płycie CD stanowią **Załącznik Nr 10** do protokołu.

Ad. 4.a. Prezentacja produktu finalnego projektu.

W imieniu Beneficjenta głos zabrała **Pani Marzena Dyś**, która przedstawiła ogólne informacje o projekcie ***Lubelskie Ramy Kwalifikacji Zawodowych...***

Pani Marzena Dyś przypomniała najważniejsze informacje o projekcie i jego produktach. Projekt jest realizowany od 2012 roku. Celem projektu jest stworzenie innowacyjnego modelu efektywnej współpracy szkół zawodowych z pracodawcami województwa lubelskiego w oparciu o system akredytacji „Lubelskie Ramy Kwalifikacji Zawodowych”. Jego dodatkowym założeniem jest wsparcie placówek kształcenia zawodowego w dostosowaniu oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego rynku pracy w województwie lubelskim. Elementy składające się na produkt finalny:

P.0. System akredytacji zasadniczych szkół zawodowych prowadzący do nadania LRKZ.

System akredytacji obejmuje wytyczne i procedury akredytowania placówek kształcenia zawodowego prowadzący do przyznania Lubelskich Ram Kwalifikacji Zawodowych.

P.1. Regionalny Program Kształcenia Zawodowego (RPKZ). Rekomendacje dotyczące zasad praktycznej nauki zawodu w kontekście wyników badań przeprowadzonych w ramach projektu innowacyjnego: *Lubelskie Ramy Kwalifikacji Zawodowych...*

Podręcznik zawierający rekomendacje dotyczące zasad praktycznej nauki 5 zawodów w kontekście strategicznych kierunków rozwoju Województwa Lubelskiego. RPKZ powstał w oparciu o zdefiniowane przez pracodawców rekomendacje i jest praktycznym modelem kształcenia zawodowego w celu zwiększenia efektywności i dostosowania go do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy.

P.2. Podręcznik metodologii partnerskiego programu rozwojowego szkoły zawodowej we współpracy z pracodawcami.

Podręcznik tworzenia programu rozwojowego szkoły we współpracy z pracodawcami. Zawiera praktyczne wskazówki zaangażowania pracodawców w kształcenie zawodowe.

P.3. e-Barometr EZ+PR (Edukacja Zawodowa + Pracodawcy)

E-platforma do umożliwiania współpracy placówek kształcenia zawodowego z pracodawcami i badania jej skuteczności, składająca się z 6 elementów:

- E.1. program komputerowy do monitorowania losów absolwentów,
- E.2. system komputerowy do sieciowania (networking) uczniów szkół zawodowych chcących odbyć praktykę z potencjalnym dawcą praktyk,
- E.3. program komputerowy do corocznej aktualizacji zapotrzebowania przedsiębiorców na zawody i specjalności w skali lokalnej,
- E.4. program komputerowy badający jakość współpracy zasadniczych szkół zawodowych z pracodawcami,
- E.5. ankieta on-line badająca wymagania pracodawców wobec absolwentów ZSZ dla każdego zawodu nauczanego w ZSZ,
- E.6. system generujący matryce powiązań wymagań podstawy programowej kształcenia w każdym z zawodów uczonych w ZSZ z oczekiwaniami wobec kompetencji i predyspozycji pracodawców.

Użytkownicy i odbiorcy biorący udział w testowaniu:

1. Użytkownicy: Zasadnicze Szkoły Zawodowe, pracodawcy, starostwa (organy prowadzące);
2. Odbiorcy: uczniowie/uczennice zasadniczych szkół zawodowych oraz nauczyciele tych szkół.

Do udziału w testowaniu zaproszono 5 zasadniczych szkół zawodowych z terenu województwa lubelskiego. Szkoły znajdują się na terenie 5 różnych powiatów – w Puławach, w Janowie Lubelskim, w Zamościu, w Łukowie oraz jedna w Lublinie.

W procesie testowania wzięło udział 100 pracodawców z terenu województwa lubelskiego, z których $\frac{3}{4}$ stanowiły podmioty mikro. Przeprowadzono łącznie 500 godzin spotkań z pracodawcami podczas których testowany był *e-Barometr*, jego sprawność techniczna, użyteczność rozwiązań, aspekty wizualne, działalność wewnętrznych założeń systemu, przejrzystość i zrozumiałość pytań i informacji, sposoby odczytywania informacji i umiejętność ich analizowania.

W proces testowania zaangażowane były organy prowadzące dla zasadniczych szkół zawodowych biorących udział w testowaniu.

Przedstawiciele organów prowadzących uczestniczyli w konsultacjach Podręcznika metodologii opracowania partnerskiego (ZSZ + pracodawcy) programu rozwojowego szkoły zawodowej we współpracy z pracodawcami.

Odbiorcy

W testowaniu *e-Barometru* wzięło udział łącznie 139 uczniów (w tym 37 kobiet), przekroczenie planu o 39 uczniów i 17 uczennic.

Ponadto pozostałych odbiorców stanowili nauczyciele 20 osób (w tym 16 kobiet).

W ramach testowania odbyło się łącznie:

- 30 godzin spotkań z uczniami/uczennicami (testowanie e-barometru – zakładanie swoich profili, uzupełnianie danych),
- 500 godzin doradztwa dla pracodawców (indywidualne spotkania z pracodawcami,
- 200 godzin konsultacji dla zasadniczych szkół zawodowych,
- 5 spotkań asocjacyjnych (ZSZ, organy prowadzące, przedstawiciele tych szkół, pracodawcy). W ramach tych spotkań opracowywane były strategie rozwoju dla szkoły w oparciu o produkt P2.

Ponadto w ramach działań testujących opracowano 5 programów rozwojowych zasadniczych szkół zawodowych.

Zasadnicze Szkoły Zawodowe biorące udział w testowaniu uczestniczyły w opiniowaniu wszystkich produktów: P.0, P.1, P.2, P.3.

Wszyscy uczestnicy testowania mieli możliwość zgłaszania uwag, wyrażania opinii, rekomendacji (ankiety, helpdesk, które zostały wykorzystane do opracowania ostatecznej wersji produktów finalnych projektu).

Upowszechnianie

Grupy, do których skierowane będą działania upowszechniające:

Strategia upowszechniania skierowana jest do 2 kluczowych grup interesariuszy:

- Odbiorców – uczniów;
- Użytkowników - ZSZ oraz pracodawcy.

Przez odbiorców rozumie się osoby, które bezpośrednio skorzystają z efektów produktu finalnego, a więc których szansa na zatrudnienie zwiększy się w wyniku LRKZ – uczniowie szkół zawodowych.

Użytkownicy to zasadnicze szkoły zawodowe i pracodawcy - instytucje i podmioty, które dzięki LRKZ będą wpływały na modernizację kształcenia zawodowego w powiązaniu z regionalnym/lokalnym rynkiem pracy.

Wymiar	Odbiorcy		Użytkownicy	
	Wybór	Liczba	Wybór	Liczba
UPOWSZECHNIANIA	uczniowie	500 (w tym min. 150 kobiet)	szkoły zawodowe (instytucje)	113
			pracodawcy	360
			organy prowadzące (starostwa powiatowe / urzędy miast na prawach powiatu)	24

Upowszechnianie – zaplanowane działania:

Podczas etapu „Upowszechnianie i włączenie PF do głównego nurtu polityki & Public Relations” przewidziano realizację m.in. następujących działań:

- Przygotowanie i dystrybucja produktu finalnego (P.0, P.1, P.2 oraz broszury informacyjnej o P.3) do wszystkich ZSZ w województwie lubelskim;
- Działania mainstreamingowe LRKZ wśród organów prowadzących (24 spotkania z organami prowadzącymi, gdzie będą przedstawione założenia i idea LRKZ);
- Przeprowadzenie programu doradczego modelu wsparcia certyfikującego dla ZSZ (dla 25 szkół zawodowych);

- Organizacja spotkań upowszechniających PF w powiatach dla pracodawców (24 spotkania - średnio po 15 pracodawców; pracodawcy będą również zakładali profile na e-barometrze, co będzie weryfikować działania);
- Organizacja spotkań z decydentami lokalnymi i regionalnymi oraz politykami województwa lubelskiego (Regional&Local Lobbying). W ramach tego działania zaplanowano 10 spotkań, średnio po 10 osób;
- Przeprowadzenie kampanii medialno-internetowych upowszechniających.

PF - poprzez ogłoszenia w prasie, spoty w radio. Jest to działanie uzupełniające. Samo upowszechnianie projektu i produktu trwa. Ważną funkcję w ramach projektu pełnią panele praktyków i panele ekspertów. W skład tych paneli obu gremiów wchodzi między innymi Kurator Oświaty w Lublinie, zaangażowana jest Dyrektor WUP w Lublinie. Ponadto w panelach zasiadają przedstawiciele pracodawców, nauczyciele oraz dyrektorzy ZSZ, którzy od początku są zaangażowani w wypracowanie rozwiązań.

W drugiej części wystąpienia przedstawicieli Beneficjenta wystąpił **Pan Robert Zajkowski**, który przedstawił wybrane produkty, ich wzajemne powiązania i skuteczność. Prezentacja przedstawiona przez Pana Zajkowskiego stanowi **Załącznik Nr 11**.

Pan Zajkowski wskazał, że skuteczność stosowania omawianych produktów będzie zależna od masowości. Aby mogły one zafunkcjonować i łączyć uczniów i przedsiębiorców potrzeba zaangażowania szkół (władze, nauczyciele, uczniowie) oraz samych przedsiębiorców. Sukces zależy ponadto od wsparcia organów prowadzących szkoły, organów zraszających pracodawców, rodziców uczniów i mediów. Im więcej informacji zostanie wprowadzonych do systemu tym lepiej będzie on funkcjonował.

Prelegent przyznał, że system ten jako innowacyjny jest stosunkowo skomplikowany. Jego zdaniem nie zwalnia to z obowiązku nauczycieli, aby nauczyli się go obsługiwać – czytać informacje generowane przez system i je we właściwy sposób wykorzystywać w swojej codziennej pracy. Twórcy zdają sobie sprawę, że to na szkole spoczywa największy ciężar pracy, aby produkty sprofilować i skalibrować, żeby móc nimi efektywnie zarządzać. Jednocześnie na uwagę zasługuje fakt, że szkoła jest największym beneficjentem korzyści, jakie płyną z systemu. Szkoła będzie mogła sobie uporządkować różne aspekty funkcjonowania pomiędzy kształceniem, a rynkiem pracy. Stopień zaangażowania szkoły jest różny w zależności od produktów. W przypadku P.0 na początku zaangażowanie jest niewielkie – deklaracja przystąpienia, a następnie poświęcenie dnia lub dwóch na to, żeby przejść proces akredytacji raz do roku. Produkt P.1, który początkowo będzie wymagał dużego zaangażowania i dużych nakładów pracy. Kiedy już powstanie to wystarczy go tylko monitorować i sprawdzać, czy na rynku coś się zmienia. To samo dotyczy P.2, czyli programu rozwojowego. Jeżeli raz zostanie stworzony – zbudowana zostanie strategia, to następnie wystarczy monitorować jej funkcjonowanie i analizować, w jaki sposób jest realizowana i ewentualnie wprowadzane będą korekty. Analogiczna sytuacja zachodzi w odniesieniu do *e-Barometru* – będzie wymagał sporej pracy na początku, bo trzeba go uruchomić i nauczyć się korzystania z tego oprogramowania. Następnie pozostanie już tylko uzupełnianie danych. Największe zaangażowanie wymagane będzie zatem ze strony szkoły. Dodatkowo rozłoży się ono w czasie. W odniesieniu do pracodawców – mogą oni w różny sposób wykorzystywać poszczególne produkty. P0 może być wykorzystane, jako źródło informacji o dobrych szkołach - skąd brać potencjalnych uczniów na praktyki, czy przyszłych pracowników. Mogą również wykorzystać marketingowo fakt współpracy ze szkołą, która jest akredytowana i posiada wysoki laur. Program rozwojowy szkoły porządkuje relacje. W przypadku *e - Barometru* korzyść jest bezpośrednia – możemy wejść, zalogować się, znaleźć ucznia o cechach, jakie są z naszej perspektywy najbardziej pożądane. Jaki jest efekt funkcjonowania narzędzi grupujących duże ilości danych. W ramach produktu opracowany został wzorcowy profil pracownika w zawodzie monter zabudowy i robót wykończeniowych. Został on opisany przy użyciu kilkudziesięciu cech

o charakterze socjologicznym, psychologicznym, kompetencyjnym i umiejętnościowym. W ramach tego profilu pewne cechy zaczynają się wyróżniać - te które są najbardziej kluczowe z perspektywy rynku pracy. Nauczyciel dysponując wykresem dla konkretnego zawodu, będzie potrafił wychwycić elementy najbardziej istotne z perspektywy rynku pracy (ponadto otrzyma tabele ze zbiorami cech i oczekiwanymi ich natężeniami) i będzie analizował, czy dana cecha jest w zbiorze rekomendowanym przez Ramy Kwalifikacyjne. Jeżeli tak będzie, to nie ma potrzeby wprowadzać zmian w nauczaniu. Jeżeli cech będzie brakować to system będzie podpowiadać, jakie metody i narzędzia dydaktyczne stosować, aby uczniowie kształceni w danym zawodzie nabyli właściwą cechę.

Po wystąpieniu Pana Zajkowskiego **Wiceprzewodniczący Mirosław Fatyga** zarządził przerwę w obradach poświęconą na poczęstunek.

Po przerwie, wznowiając obrady Wiceprzewodniczący RST poprosił Eksperta o zabranie głosu.

Ad. 4.b. Prezentacja opinii eksperta nt. produktu finalnego projektu.

Pan Andrzej Burnat – stwierdził, że kluczowym elementem w odniesieniu do produktów omawianego projektu jest przekonanie szkół, żeby zaproponowane rozwiązania zechciały wdrożyć. Zwrócił szczególną uwagę na etap upowszechniania i „produkcję” podręczników. Jak stwierdził, beneficjenci realizujący projekty mają naturalną skłonność do drukowania i rozsyłania podręczników, co w 80% kończy się umieszczeniem podręcznika na półce. W tym projekcie o jego sukcesie zadecyduje jednak przekonanie do tego, żeby skorzystać z tego produktu nie tylko przez szkoły, ale również organy prowadzące (starostowie, wydziały edukacji w starostwach). Ekspert podkreślił również trudności w zaimplementowaniu obu produktów – P1 i P2, co może wystąpić na etapie przekonywania dyrektorów szkół, a potem nauczycieli, aby zechcieli opracować ten program. W raporcie z ewaluacji wskazano, że nauczyciele mają skłonność, żeby najniżej oceniać efektywność produktu. W przypadku Krajowych Ram Kwalifikacji nie chodzi tylko o nakład kosztów, lecz o zderzenie produktu z wymogiem ustawowym. Jeżeli będzie wymóg ustawowy w postaci KRK to wtedy dyrektorzy nie będą dyskutować, tylko będą musieli to zrobić. Wtedy wprowadzenie tego produktu będzie zależało od ich dobrej woli. Przypomniał również, że w przypadku testowania Beneficjent miał dodatkowy bodziec dla szkół w postaci możliwości doposażenia sal, ale w czasie upowszechniania już takich bodźców nie będzie. Przyznał, że pomysł LRKZ bardzo mu się podoba, tylko trzeba pamiętać, że szkoły będą musiały same chcieć się ocenić, co wiąże się z tym, że mogą otrzymać laur złoty, srebrny, brązowy lub nie otrzymają go wcale i to może być czynnik hamujący, bo to może następnie wpłynąć na podejmowanie decyzji o wyborze szkoły potencjalnych uczniów. W kwestii upowszechniania w opinii eksperta należy zwrócić uwagę na bezpośrednie kontakty, zaangażowanie decydentów i szkół do tego, żeby korzystać z projektu. W kwestiach utrzymania produktów – portalu e-Barometr chociaż jest deklaracja, że będzie on utrzymywany to z raportu ewaluacyjnego wprost nie wynikało, że będzie utrzymane jego funkcjonowanie.

Ekspert przyznał, że nie do końca jest jasne, jak będzie wyglądało opracowywanie programów dla zawodów innych niż 5 wymienionych w projekcie. To jest duża praca do wykonania i będzie ona spoczywała na nauczycielach i szkołach. Na etapie testowania prace posuwały się sprawnie, bo wiązało się to z atrakcyjnymi wyjazdami. Po zakończeniu

realizacji projektu takich zachęt już nie będzie, jedyną zachętą może być decyzja dyrektora szkoły i pozytywny wizerunek produktu. Zwrócił uwagę, aby do procesu zdobywania akredytacji włączyć jakieś władze – prezydenta miasta, kuratora oświaty, co przyczyniłoby się do budowania prestiżu z bycia wśród szkół objętych ramami kwalifikacji. Twórcy produktu odnosząc się do pracodawców wskazują, że będą oni mogli pośrednio korzystać z produktów i mogą się zalogować do e-Barometru. Będą mogli pokazać, że współpracują z jakąś szkołą – prestiż. W ocenie Eksperta jest to niewystarczająca zachęta. Dlatego argumentem - korzyścią dla pracodawców mogłaby być perspektywa nabycia dobrze przygotowanego pracownika, którego już nie będzie trzeba w długim czasie przyuczać do obsługi urządzeń o znacznej wartości, tylko po krótkim czasie podejmie on pracę.

Pan Burnat zwrócił również uwagę, aby wyraźnie podkreślić, że w trakcie opracowywania Produktu P.2. *Podręcznik metodologii partnerskiego programu rozwojowego szkoły zawodowej we współpracy z pracodawcami*, brali udział również pracodawcy, gdyż z obecnego opisu to jasno nie wynika, a takie uczestnictwo jest warunkiem dopasowania programów nauczania do oczekiwań przedsiębiorców. Podsumowując swoją dotychczasową wypowiedź Ekspert poinformował, że rekomendował uznać produkt finalny za zwalidowany. Pełna treść opinii eksperta - **Załącznik Nr 12**.

Dziękując za przedstawioną opinię **Wiceprzewodniczący M. Fatyga** poprosił o zadawanie ewentualnych pytań. Wobec braku zgłoszeń do dyskusji zaproponował przejście do głosowania nad projektem uchwały RST.

Ad. 4.c. Podjęcie uchwały w sprawie walidacji produktu finalnego projektu.

Druk projektu uchwały RST stanowi **Załącznik Nr 13**.

Po stwierdzeniu kworum na sali obrad **Wiceprzewodniczący** poprosił Członków Komisji Skrutacyjnej o podjęcie czynności związanych z przeprowadzeniem głosowania.

Po zakończeniu pracy **Przewodnicząca Komisji Skrutacyjnej – Pani Marta Jankowska** odczytała protokół z głosowania - W głosowaniu udział wzięło 14 członków RST (Przedstawiciel Beneficjenta realizującego projekt nie brał udziału w głosowaniu, 2 członków RST nie podpisało deklaracji bezstronności). Za opinią pozytywną oddano 14 głosów, nikt nie był przeciwny, nie stwierdzono głosów wstrzymujących się, ani głosów nieważnych.

Dziękując za głosowanie **Wiceprzewodniczący** stwierdził, że RST podjęła pozytywną uchwałę o walidacji produktu projektu *Lubelskie Ramy Kwalifikacji Zawodowych - model efektywnej współpracy szkół zawodowych z pracodawcami*, realizowanego przez Fundację Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie. Podjęta uchwała o nr 4/2014 stanowi **Załącznik nr 14**.

Protokół z głosowania, deklaracje bezstronności oraz karty do głosowania stanowią załącznik do protokołu.

Ad.5. Walidacja produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego pt.: *Im wcześniej tym skuteczniej - innowacyjna metoda programowego wdrożenia uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych w zagadnienia ekonomii społecznej, realizowanego przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” w temacie: Nowe obszary działalności i formy aktywizowania osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób w trakcie ostatniego roku nauki, w ekonomii społecznej lub przedsiębiorczości w ramach Priorytetu VII PO*

KL. Elementy składające się na produkt finalny zebrane na płycie CD stanowią **Załącznik Nr 15.**

Ad. 5 a) W imieniu Beneficjenta prezentacji podstawowych informacji nt. projektu realizowanego w okresie od 01.09.2011 do 31.08.2014 dokonała **Pani Sylwia Grzelak.**

Celem ogólnym projektu jest podniesienie wiedzy i świadomości w zakresie Ekonomii Społecznej 400 uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych w trakcie ostatniego roku nauki z terenu województwa lubelskiego w ciągu 36 m-cy z wykorzystaniem dobrych praktyk europejskich.

Zidentyfikowane problemy, produkt finalny, sposób testowania, korzyści zastosowania innowacji, zmiany w produktach finalnych wynikające z doświadczeń zebranych w fazie testowania oraz planowane działania upowszechniające zostały omówione zgodnie z prezentacją multimedialną, której wydruk stanowi **Załącznik Nr 16.**

W dalszej części wystąpienia przedstawicieli Beneficjenta głos zabrała **Pani Alina Reszke**, która przedstawiła elementy składowe produktów finalnych projektu, ograniczając się przy tym do innowacji i tego, co jest w nich nowością:

1. Innowacyjny program nauczania przedsiębiorczości, uwzględniający podstawowe zagadnienia ekonomii społecznej w liceum ogólnokształcącym i technikum;
2. Innowacyjny program nauczania przedsiębiorczości, uwzględniający podstawowe zagadnienia ekonomii społecznej w zasadniczej szkole zawodowej;
3. Poradnik metodyczny dla nauczycieli przedsiębiorczości w liceum ogólnokształcącym i technikum;
4. Poradnik metodyczny dla nauczycieli przedsiębiorczości w zasadniczej szkole zawodowej;
5. Zeszyt ćwiczeń dla uczniów liceum ogólnokształcącego i technikum;
6. Zeszyt ćwiczeń dla uczniów zasadniczej szkoły zawodowej;
7. Wykaz dobrych praktyk z działalności przedsiębiorstw społecznych w Polsce;
8. Słowniczek – Ekonomia Społeczna;
9. Film dydaktyczny – Ekonomia Społeczna;
10. Program szkolenia dla nauczycieli przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”– Ekonomia społeczna w przedsiębiorczości;
11. Wytyczne do stosowania opracowanych materiałów w nauczaniu przedmiotu ekonomia w praktyce.

Jeśli chodzi o program nauczania, to jak stwierdziła **Pani Alina Reszke**, musi on zapewniać realizację podstawy programowej. Dlatego wzbogacając program o zagadnienia ekonomii społecznej trzeba było wesprzeć nauczycieli, aby mogli w tym samym czasie nauczania zrealizować więcej treści. W związku z tym broszura programowa zawierała wszystko, co jest niezbędne, aby nie było konieczności szukania w innych dokumentach. Całe kształcenie ogólne i zawodowe ma swoje ogólne cele zawarte w podstawie programowej. W broszurze programowej opracowany został szczegółowy plan, który zawierał cele szczegółowe, ale również opis osiągnięć uczniów, bo tego wymaga zarządzenie o programach nauczania, sposoby osiągania celów oraz metodę sprawdzania osiągnięć, kryteria ocen. Sposoby osiągania celów (kiedyś tzw. rozkład materiału) zostały opracowane w ujęciu tabelarycznym. Ujęto temat, nr lekcji, treści nauczania – wymagania szczegółowe. W podstawie programowej z przedsiębiorczości są 4 obszary: komunikacja, gospodarka i przemysł, planowanie pracy – kariera zawodowa i etyka. Program został pomyślany w ten

sposób, aby do tych 4 obszarów były dopasowane wszystkie treści i wymagania szczegółowe określone przez podstawę programową. Dodatkowo przy każdej treści zaznaczono, który to jest numer w podstawie programowej. Jeśli są dodane treści w podstawie programowej z ekonomii społecznej to mają specjalne oznaczenie. Do każdej lekcji są wypunktowane pojęcia kluczowe, sugerowane formy i metody pracy, zalecane środki dydaktyczne i miejsce na uwagi (po to, aby zaznaczać, które metody się sprawdzają, a które nie).

W dalszej części wystąpienia prelegentka przytoczyło opinie nauczycieli o produkcie, które podkreślały jego wyjątkowość i unikalność na rynku.

W przypadku *Poradnika metodycznego dla nauczycieli* – zawiera on główne założenia ekonomii społecznej i materiały merytoryczne dotyczące ekonomii społecznej. Będzie złożony z 5 zeszytów. Pierwszy z nich dotyczy ogólnych wskazówek realizacji programu. Są tam zagadnienia dot. ekonomii społecznej, ale są również podane szczegółowe sposoby osiągania celów – formy i metody pracy z uczniem, które się sprawdzają i które będą aktywizować ucznia. Rozwiązania metodyczne są uwzględnione w szczegółowych scenariuszach zajęć dotyczących poszczególnych obszarów.

Kolejny produkt to zeszyty ćwiczeń dla uczniów – ich cechą jest to, że są do pracy w czasie lekcji (praca indywidualna i w grupach). Ćwiczenia przeznaczone do nauki w domu są o różnym stopniu trudności. Posiadają kompendium wiedzy niezbędne do realizacji poszczególnych zadań. Po każdym ćwiczeniu uczniowie mają do dyspozycji proste testy, którymi mogą sprawdzić swoją wiedzę. Wiele ćwiczeń jest nastawionych na samodzielne myślenie i kreatywność ucznia.

Z punktu widzenia nauczyciela, który otrzymuje komplet gotowych materiałów, do zrobienia pozostaje tylko analiza materiałów i dostosowanie do potrzeb danej grupy uczniów.

Szkolenie dla nauczycieli zostało pomyślane w ten sposób, aby najwięcej czasu poświęcić na wprowadzenie nauczycieli w tematykę ekonomii społecznej, gdyż ten temat w szkołach był nieznanym zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli. Część czasu została przeznaczona na przedstawienie rozwiązań metodycznych i omawianie zajęć z każdego obszaru.

Podsumowując **Pani Alina Reszke** powiedziała, że analizując sposób realizacji projektu i produkty, które były wykorzystywane przez nauczycieli innych przedmiotów – matematyki, fizyki i geografii, takie przedstawienie i przygotowanie programu jest inspiracją dla nauczycieli, jak rozszerzać to, co znajduje się w podstawach programowych po to, żeby aktualizować wiedzę w każdym nauczonym przedmiocie.

Ad. 5.a. Prezentacja opinii eksperta nt. produktu finalnego projektu.

Pani Barbara Matysik – przyznała od razu, że zvalidowała produkt finalny projektu bez uwag, ze względu na jego rzetelne przygotowanie. Dodatkowym argumentem było to, że posiada prawidłową zawartość merytoryczną, prawidłowo przeprowadzono proces ewaluacji zewnętrznej, a rekomendacje podmiotów zewnętrznych zostały uwzględnione. Zwróciła uwagę na stronę graficzną ćwiczeń, którą należałoby jeszcze uatrakcyjnić mając na względzie odbiorcę końcowego. W kwestii zgodności produktu ze strategią, z odbiorcą i z grupą docelową opinia jest pozytywna podobnie jak skuteczność produktu w kontekście korzyści dla grup docelowych. Jeżeli chodzi o aktualność potrzeby wprowadzania zmian, argumentem jest brak narzędzi dydaktycznych dedykowanych tej grupie młodzieży, które dotyczą ekonomii społecznej. Pani Ekspert dodała, że produkt może być szczególnie

przydatny w nowej perspektywie finansowe, w kontekście aplikowania w ramach programu na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i daje możliwość generowania miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej, gdzie posiadanie takiej wiedzy jest wskazane. Jeżeli chodzi o stopień skomplikowania produktu należy mieć na względzie to, że nie jest on skomplikowany i nie wymaga znaczących nakładów finansowych. Należy zwrócić uwagę, że produkt jest zgodny z aktualną podstawą programową, w związku z czym nie są wymagane zmiany w obowiązujących zapisach prawnych. Podsumowując wypowiedź Pani Matysik potwierdziła, że rekomenduje RST uznać produkt finalny projektu pt. ***Im wcześniej tym skuteczniej...*** za zwalidowany. Pełna treść opinii eksperckiej jest **Załącznikiem Nr 17** do protokołu.

Dziękując za przygotowanie i prezentację opinii Eksperta **Wiceprzewodniczący Mirosław Fatyga** zaproponował przejście do dyskusji nad produktem finalnym i oceną ekspercką. Ze strony Członków RST nie zostały zgłoszone żadne pytania. Wobec powyższego prowadzący zaproponował przejście do głosowania.

Ad. 5.c. Podjęcie uchwały w sprawie walidacji produktu finalnego projektu.

Druk projektu uchwały w sprawie wydania oceny walidacyjnej nt. produktu finalnego projektu innowacyjnego pt.: „*Im wcześniej tym skuteczniej - innowacyjna metoda programowego wdrożenia uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych w zagadnienia ekonomii społecznej,*” stanowi **Załącznik Nr 18** do protokołu.

Następnie Komisja Skrutacyjna podjęła działania związane z przeprowadzeniem głosowania. Po zakończeniu pracy **Przewodnicząca Komisji Skrutacyjnej – Pani Marta Jankowska** odczytała protokół z głosowania - W głosowaniu udział wzięło 16 członków RST (Przedstawiciel Beneficjenta realizującego projekt nie brał udziału w głosowaniu). Za opinią pozytywną oddano 16 głosów, nikt nie głosował za opinią negatywną, nie stwierdzono głosów wstrzymujących się, ani głosów nieważnych. Protokół z głosowania, deklaracje bezstronności oraz karty do głosowania stanowią załącznik do protokołu.

Podsumowując wyniki głosowania **Wiceprzewodniczący Mirosław Fatyga** stwierdził, że RST jednomyślnie rekomendowała Instytucji Wdrażającej pozytywną ocenę produktu finalnego projektu innowacyjnego pt.: „***Im wcześniej tym skuteczniej - innowacyjna metoda programowego wdrożenia uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych w zagadnienia ekonomii społecznej***”

Treść podjętej uchwały Nr 5/2014 stanowi **Załącznik nr 19**

Ad. 6. Sprawy różne. Wolne wnioski.

Wiceprzewodniczący RTS przypomniał sprawę, która już była poruszana na posiedzeniach oraz w korespondencji e-mail, że w związku z rezygnacją dotychczasowych przedstawicieli RST WL w pracach Krajowej Sieci Tematycznej Adaptacyjność pojawiły się wakaty w tym gremium. Zwrócił się do członków z apelem o zgłaszanie swoich kandydatur na członka i zastępcę do KST Adaptacyjność. Poinformował, że zgłoszenia należy kierować do Sekretariatu RST.

Ad. 7. Zakończenie posiedzenia.

Dziękując za udział w XXI posiedzeniu Ekspertom i Członkom Regionalnej Sieci Tematycznej **Wiceprzewodniczący Mirosław Fatyga** zakończył obrady.

Protokół przygotował:

Grzegorz Krzykała

**Wiceprzewodniczący
Regionalnej Sieci Tematycznej
Województwa Lubelskiego**

Mirosław Fatyga

Posiedzenie jest współfinansowane w 85% ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Priorytet X Pomoc Techniczna Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz w 15% z budżetu JST